

M.A. 4th Semester Examination, 2024

SANSKRIT

PAPER – SAN-403(B)(Old)

Full Marks : 50

Time : 2 hours

Answer all questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागर्या च समाधेयाः

1. यथेच्छं प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2×2

(क) न्यायमते प्रमेयपदार्थाः कतिविधाः ? के च ते ?

(ख) न्यायमते कति पदार्थाः ? के च ते ?

(ग) किं नाम अनुमानप्रमाणम् ? तत् कतिविधम् ? कानि च तानि ?

2. यथेच्छं भाष्यवचनद्वयं व्याख्यायताम् — 4 × 2

(क) निर्देशे यथावचनं विग्रहः ।

(ख) तत्र वादजल्पौ सप्रयोजनौ वितण्डा तु परीक्ष्यते ।

(ग) भिद्यमानस्य प्रत्यक्षज्ञानस्य नायं भिद्यते इति समानत्वान्नोक्तः ।

3. (क) प्रमाणेषु प्रमेयेषु च संशयादयः पदार्थाः यथासम्भवम् अन्तर्भवन्तः अपि कथं तेषामुल्लेखः पृथक्त्वेन कृत इति भाष्यकारदिशा प्रतिपाद्यताम् । 8

अथवा

(ख) प्रमाणस्य प्रामाण्यकल्पे भाष्यकारेण कीदृशं प्रमाणं स्वीकृतम् ?
प्रमाणस्य प्रामाण्यसिद्धिः पक्षप्रतिपक्षाभ्यां प्रतिपाद्यताम् । 8

4. यथेच्छं प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2 × 2

(क) 'पदार्थधर्मसंग्रह' इत्यस्य पदस्य व्युत्पत्तिः का ?

(ख) प्रशस्तपादभाष्ये कति पदार्थाः स्वीकृताः ? के च ते ?

(ग) प्रशस्तपादभाष्योपरि लिखितायाः टीकायाः नाम किम् ?

5. यथेच्छं द्वयोः टीका लेख्या : 4×2
- (क) सामान्यम्
- (ख) समवायः
- (ग) विशेषः
- (घ) पदार्थानां साधर्म्य-वैधर्म्यतत्त्वज्ञानं निःश्रेयसहेतुः ।
6. (क) मङ्गलाचरणस्य स्वरूपप्रयोजने विस्तारेण आलोच्य प्रशस्तपादभाष्यस्थितस्य मङ्गलश्लोकस्य अभिप्रायः लेखनीयः । 8

अथवा

- (ख) न्यायकन्दल्यनुसारं पूर्वपक्षनिरसनपूर्वकं महोदयस्वरूपं निरूप्यताम् । 8

[Internal Assessment – 10 Marks]
